

Jaarverslag 2020/2021 Heemkundekring

Algemeen

2020

Ondanks een langdurige corona-stilte is er in 2020 toch nog het nodige gebeurd. De Heemkundekring heeft van zich laten horen (en zien) en dat resulteerde onder meer in een stijging van het aantal leden. Eind 2019 stond de teller op 285 leden. In 2020 zijn we over de mijlpaal van 300 leden heen gegaan.

Begin april verscheen het boek 'Ravenstein 1360-2020', het eerste boek over de geschiedenis van de stad Ravenstein. De reacties waren positief en de verkoop een succes. Na de eerste verkoopgolven waren er herhalingsaankopen van mensen die het boek cadeau wilden geven aan familieleden. Veel mensen die ooit in Ravenstein woonden schaften het aan.

Op 12 februari gaf Annemarie van Lith-Droogleever Fortuijn een lezing over armenzorg in het Land van Ravenstein. Zij heeft uitvoerig onderzoek gedaan naar dit onderwerp. Van deze studie is een boek gemaakt waarvan het bestuur het eerste exemplaar ontving in oktober. De uitgave van dit boek is financieel ondersteund door de Heemkundekring.

Op 27 januari organiseerde de bibliotheek Ravenstein in samenwerking met de Heemkundekring een fotoavond. Een foto-expositie over Sportief Ravenstein in de vorige eeuw was van 6 juni tot 6 augustus te zien in het Raadhuis.

In 2020 verschenen weer drie nummers van ons blad Tussen Maas & Erfdijk. Dankzij de medewerking van zo'n tien verschillende auteurs blijkt het mogelijk om iedere keer 28 pagina's te vullen met verhalen over historische personen, gebeurtenissen of gebouwen in Ravenstein en omgeving.

2021

In 2021 konden we niet bijeenkomen vanwege de pandemie. Daardoor was het aantal stadswandelingen ook minimaal. Wél konden van ons blad Tussen Maas & Erfdijk weer drie nummers verschijnen. De werkgroep Beeldarchivering heeft gewerkt aan de vervolmaking van de Fotobank. De werkgroep Stadsbelangen heeft zich met de Stichting Vestingwerken Ravenstein ingezet voor een gezamenlijke visie op de realisatie van de Maasdijkverzwaring. Aan de stichting Smederij Verhoeven is een subsidie van € 5.000 ten behoeve van de restauratie van het pand.

Met het oog op de verhuizing naar het Raadhuis is een inventarisatie gemaakt van het Heemkunde-archief. We hebben nu duidelijker in beeld welke boeken en documenten bewaard worden.

Het ledenaantal bleef groeien: van 300 naar 320 eind 2021.

Werkgroep Beeldarchivering

2020

Werkgroepleden: Jeroen Arts, Rop van de Burgt, Marja van den Broek, Loes Strik, Jacques Leverdingen.

De werkgroep vergaderde, op een uitzondering daargelaten, iedere vierde maandag van de maand en in de maanden februari en maart frequenter als voorbereiding voor de foto-expositie 'Sportief Ravenstein in de vorige eeuw'. Haar bijeenkomsten worden gehouden in de vergaderruimte van Wilskracht Stadsbrouwerij Ravenstein. In deze ruimte is een wifi-verbinding, computer en beamer met scherm aanwezig.

Aan het eind van 2020 stonden er meer dan 8.000 afbeeldingen op de beeldbank in de Brabant Cloud (via Erfgoed Brabant). De collectie is bereikbaar via de homepage van www.heemkunderavenstein.nl. Het aantal bezoekers was in 2020 was 1.700 (2019: 1.100)

Op 27 januari hebben wij 's avonds in de bibliotheek Ravenstein een presentatie verzorgd met foto's uit de beeldbank. De thema's waren Religie, Transport, Kasteelseplaats en Kolonel Wilsstraat.

Van 6 juni t/m 16 augustus heeft in het Raadhuis van Ravenstein de expositie 'Sportief Ravenstein in de vorige eeuw' veel bezoekers getrokken. De expositie zal als corona het toelaat in 2021 nog een keer te zien zijn in de Heemkamer in Herpen. Onze dank gaat uit naar vele sportverenigingen in Ravenstein, Herpen, Overlangel en Deursen-Dennenburg die mede deze tentoonstelling mogelijk hebben gemaakt.

In de loop van het jaar hebben wij de foto's van de expositie 'Onderwijs die in 2019 in Ravenstein en Herpen te zien was, op de beeldbank geplaatst.

Op initiatief van de bibliotheek Ravenstein is medio oktober een project gestart om gezamenlijk als wandeling door Ravenstein vragentochten voor kinderen en volwassenen te maken. De bibliotheek vermeldt dan leestips bij deze vragen. Dit is door ons enthousiast opgepakt. Medio februari 2021 zijn er 2 boekjes in druk gereedgekomen, mede dankzij financiële steun van de bibliotheek en de Heemkundekring. Verspreidingspunten zijn de bibliotheek in Ravenstein en het Toeristisch Informatiecentrum.

Voor 2021 gaan wij verder met het zoeken naar nieuwe foto's en het verder aanvullen van de gegevens bij de foto's. Een foto expositie behoort tot de mogelijkheden, maar is afhankelijk van de maatregelen van de overheid inzake corona.

2021

De werkgroep Beeldarchivering bestaat eind 2021 uit 4 leden: Jeroen Arts, Loes Strik, Rop van de Burgt en Marja van den Broek

Op verzoek van uitgeverij Matrijs foto's aangeleverd voor een boek over Brabants Erfgoed.

Op verzoek van Bouwbedrijf Berghege een aantal thumbnails toegestuurd voor de hekken rond het raadhuis, met het verzoek de nummers door te geven van de foto's die ze kunnen gebruiken zodat we de grote bestanden konden sturen. Niets meer op teruggehoord.

Samenwerking met de Erfgoed Brabant en de Zuiderwaterlinie om foto's te linken met de Zuiderwaterlinie Collectie via de Brabant Cloud. Het was nog een pilot. Eind van het jaar is besloten om ermee door te gaan. Onze records moeten liefst nog wat aangepast worden.

Deelname aan Collectie in de Spotlight van de Brabant Cloud. 25 geselecteerde foto's komen op de homepage en er wordt aandacht aan besteed via social media. Hieraan gekoppeld zit een prijsvraag. Rop zal voor de winnaar een rondleiding verzorgen langs ambachtelijk Ravenstein. Daarnaast zijn de boekjes te winnen die we met de bibliotheek hebben uitgegeven dit jaar en een boekenpakket van Erfgoed Brabant. Van de 31 mensen die meededen met de prijsvraag hadden maar 5 mensen het goed. Winnaar was Tiny Rooijendijk uit Ravenstein.

De collectie is 362 keer bekeken.

Op verzoek van Theo Audenaard een foto van het klooster opgestuurd in hoge resolutie voor in het klooster. Op een later verzoek geattendeerd op foto's van de tiendschuur, gesloopt ca 1922. Geen reactie.

Voor de bladen van de Heemkundekring zijn foto's aangeleverd en een artikel over de overval op dhr. Koerten uit Neerloon.

We hebben medewerking verleend aan het project: *deautovanmnopa* van het BHIC voor het gebruik van foto's van oude auto's op onze beeldbank. Op de website van de heemkundekring wordt regelmatig een foto van de maand getoond, passend bij de tijd van het jaar.

Op de website van de HKK is een knop aangemaakt zodat mensen rechtstreeks kunnen reageren op een foto. Deze 'knop' is in januari 2022 werkend gemaakt. Er wordt nog niet veel gebruik van gemaakt.

De tentoonstelling "Sportief Ravenstein in de vorige eeuw" in Herpen is niet doorgegaan. Vorig jaar niet vanwege corona en dit jaar omdat er een nieuw bestuur is bij Herpen in Woord en Beeld. De foto's worden weggegeven.

Er zijn inmiddels 8500 foto's op de beeldbank gezet. We hebben een collectie foto's ontvangen van Leon van Beers. We hebben een selectie gemaakt en die gescand, waar nodig verbeterd en op de beeldbank gezet. Er waren in 2021 6.660 pageviews op de beeldbank.

Verslag van de stadsgidsen

2020

Het jaar 2020 begon zoals gewoonlijk zeer rustig. Er was één wandeling met zes personen. Februari en maart elk ook één wandeling en toen bleef het heel lang stil..... Corona legde alles plat.....de eerste lockdown.

Juli t/m oktober gaf wat reuring. In deze maanden waren in totaal 14 wandelingen en daarna niets meer. Er waren twee open wandelingen met in totaal 10 personen. De Open Monumenten dag was goed voor 12 belangstellenden. Alles werd coronaproef aangepakt. Dit jaar was er slechts één Dagje Ravenstein met zes personen.

In totaal waren er 17 wandelingen met 113 personen. Een dieptepunt. Laten we hopen dat in 2021 alles weer onder controle zal zijn en we ons mooie stadje weer mogen laten zien. Onze Parel aan de Maas!

2021

Het jaar 2021 is een jaar om gauw te vergeten.....Er waren 40 wandelingen, goed voor 349 personen. Hiervan waren er negen Dagje Ravenstein met 89 personen. De vijf open wandelingen waren goed voor 48 personen, met in augustus een record van 26 personen.

Hoewel er in de laatste maanden veel aanmeldingen waren, werden die geannuleerd door de onrust van corona. In juli waren er opeens de pontjesdagen. De gidsen zaten bij de molen paraat, maar de interesse was mager.

Met Open Monumentendag werd, zoals altijd, de Garnizoenskerk goed bezocht. In twee dagen c.a. 200 personen.

Laten we hopen dat 2022 meer leven in ons stadje brengt..

Werkgroep Stadsbelangen

Uitgangspunten werkgroep

De werkgroep voelt zich, gesteund door en in overleg met het bestuur, geroepen in te spelen op ontwikkelingen die de leefbaarheid en met name het historische karakter van de stad Ravenstein raken. Daarbij zijn zij namens de heemkundevereniging, op basis van een door het bestuur gedeelde visie, in gesprek met overheid, maatschappelijke organisaties en bewoners.

Ook volgen zij via bijeenkomsten, vergaderingen, media en andere middelen, actuele ontwikkelingen die relevant zijn voor de stad, zoals woningbouw, gemeenschappelijke voorzieningen, herkenbaar maken van vestingwerken en de maatregelen van waterschap Aa en Maas met betrekking tot waterveiligheid. Indien nodig nemen zij het initiatief voor of nemen deel aan activiteiten die van belang zijn voor de belangen van de stad en haar inwoners, als het gaat om leefbaarheid en cultuurhistorische belangen.

2020

De werkgroep bestond in 2020 uit Wim Walk, Jan Barnard, Joan Walk, Tonnie van Hooff, Gerrit Koel en René van den Heuvel (voorzitter).

De werkgroep kwam in 2020, mede vanwege de Coronamaatregelen, in volle volledigheid slechts 2 maal bij elkaar.

Een aantal leden van de werkgroep nam deel aan overleggen van het Waterschap Aa en Maas met betrekking tot de Maasdijkverbreding. Ook nam een lid van de werkgroep deel aan overleggen vanuit de gemeente die te maken hadden met de komst van een nieuwe ontmoetingsruimte in Ravenstein.

In 2020 hebben leden van de werkgroep een samenwerking opgestart met Stichting Vestingwerken om te komen met een gezamenlijke visie op de realisatie van de dijkverzwaring binnen en buiten de stad en de toekomstige inrichting van de Bleek bij de mogelijke bouw van een ontmoetingsruimte op die plek.

2021

De werkgroep bestond in 2021 uit Wim Walk, Jan Barnard, Joan Walk, Tonnie van Hooff en René van den Heuvel (voorzitter). De werkgroep is in 2021, vanwege de beperkende covid-maatregelen, niet meer in volle volledigheid bij elkaar geweest.

Drie leden van de werkgroep namen deel aan overleggen van het Waterschap Aa en Maas met betrekking tot de Maasdijkversterking. In dit verband heeft de werkgroep adviezen uitgebracht aan het bestuur van de heemkundevereniging voor het bepalen van haar reactie op de plannen van het waterschap.

Verder hebben drie leden een oriënterend en informerend gesprek gehad met vertegenwoordigers van het mengvoederbedrijf De Heus in Ravenstein. Onderwerp van gesprek was het terugbrengen van de oude Maasstrang.

Ook nam een lid van de werkgroep deel aan overleggen vanuit de gemeente die te maken hadden met de komst van een nieuwe ontmoetingsruimte in Ravenstein.

Algemene visie werkgroep op de stad Ravenstein

De stad Ravenstein is een plaats met een duidelijk historisch karakter. Bewoners en bezoekers moeten kunnen blijven genieten van die kostbare plek. Een plek die zijn bijzonderheden conserveert, maar ook ruimte biedt aan het comfort van moderne voorzieningen. Die ontwikkelingen zijn geworteld in het historisch concept en de maat van de stad en dragen bij aan de herkenbaarheid daarvan.

De stad is blij met de bewondering die bezoekers hebben. Plannen voor toeristische ontwikkeling en ruimtelijke ontwikkelingen zijn en worden ontwikkeld in samenspraak met bewoners.

Overzicht activiteiten archeologische werkgroep Ravenstein (AWR)

2020

Begin 2020 bestond AWR 20 jaar. Plannen om dit te vieren zijn door corona in het water gevallen.

De meeste maandelijkse vergaderingen gingen ook niet door. Op archeologisch vlak gingen echter de zaken gewoon door.

Artikelen in 'tussen Maas en Erfdijk': Muntschat in de Landpoortstraat, Het mysterie van de muurresten in de Walstraat, Twee 16e eeuwse Rondelen aan de Maasdijk.

Archeologische projecten in 2020

RWA-2020 (projectcode AWR)

Op 15 april lag een deel van de Kolonel Wilsstraat en de Walstraat open. Er waren baksteen muren te zien. De opgetrommelde AWR heeft vroeg in de avond de muurresten verder vrijgelegd om ze eens goed te bekijken. Het was een hele dikke muur die duidelijk doorliep onder het hoekpand. Een deel was te zien in de straat en een ander deel in een kleine put in de stoep. Genoeg redenen om de gemeentearcheoloog in te schakelen. De volgende ochtendvroeg bleek de kuil alweer bijna dichtgegooid te zijn. Gelukkig was er meteen een archeoloog van BAAC beschikbaar om een onderzoekje in te stellen i.s.m. AWR en de lokatie is ingemeten. Meer is te lezen in het augustusnummer van Tussen Maas en Erfdijk. Het rapport is toegevoegd aan ons archief.

MAA-2020

Er is door Hamaland advies een bureauonderzoek gedaan. Het doel van het bureauonderzoek is het verkrijgen van inzicht in bekende en te verwachten archeologische waarden in en om het plangebied langs de Maas tussen de twee rondelen. Op basis van de verworven informatie wordt een archeologisch verwachtingsmodel voor de onderzoekslocatie opgesteld. Dit

onderzoek gebeurde in het kader van het project Meanderende Maas. AWR heeft hiervoor informatie en beeldmateriaal aangeleverd. Proefsleuven onderzoek wordt geadviseerd. De aan te leggen damwand zal waarschijnlijk het bolwerk voor de Maaspoort doorsnijden.

MAA-2020

Karterend Booronderzoek Waterkering Maasdijk in opdracht van Projectteam Meanderende Maas door Hamaland Advies. E.e.a. Volgend op bovenstaand onderzoek. Conclusie: op basis van de onderzoeksresultaten van het karterend booronderzoek is het aan te bevelen om vervolgonderzoek uit te laten voeren om te controleren wat de precieze aard, verschijningsvorm, omvang en ouderdom is van de aangetroffen muurresten. Het uitvoeren van een gravend onderzoek (proefsleuvenonderzoek) al dan niet in combinatie met een (gedeeltelijke) opgraving van de aangetroffen muurresten is hiervoor het meest geschikt.

ALA-2020

Reconstructie en verlegging van de weg en mogelijke aanleg regenwaterriool van het Alard van Herpenplein in Herpen. Het plangebied ligt in de historische kern van Herpen. Het heeft een monumentstatus vanwege zijn hoge archeologische waarde (AMK-nummer 16842). Er kunnen in de bodem resten van middeleeuwse bewoning (van vóór 1250 na Chr.) en oudere bewoning worden aangetroffen. De wegen die het Alard van Herpenplein omringen betreffen historische wegen die al voor 1900 in gebruik waren. Een deel van de historische wegen was reeds in de Middeleeuwen als zodanig in gebruik. Het project wordt archeologisch begeleid. Ook AWR heeft een vinger aan de pols gehouden. Geen archeologie gemeld.

MMM-2020-project Meanderende Maas-uiterwaarden bij Demen en Dieden Er zijn al veel rapporten over uitgebracht, enkele hiervan:

-Archeologisch bureauonderzoek Demen-Dieden-Greenhouse 2016

-Conditionerend vooronderzoek Conventionele Explosieven 2018

-Inventariserend veldonderzoek- Greenhouse 2018 -Archeologisch onderzoek Gebiedsontwikkeling

Demen-Dieden

-Raap – Integrale verkenning Ravenstein-Lith: Bureauonderzoek Archeologie, Cultuurhistorie en Landschap – 2018

– Bestemmingsplan Herinrichting Uiterwaarden Demen – Dieden – 2019

Vooralsnog is het gebied nog niet archeologisch vrijgegeven. De conclusie van Greenhouse wordt niet onderschreven door het bevoegd gezag. Aanvullend onderzoek volgt.

KAS-2020-1 en 2 (projectcode AWR)

In augustus en oktober heeft BAAC de grondwerkzaamheden bij het klooster JMJ begeleid.

Vanwege corona was assistentie van AWR niet toegestaan. We hebben wel geobserveerd, gefotografeerd en de archeologen van informatie voorzien. Er werden diverse muurresten aangetroffen. De plattegronden van het klooster en het poortgebouw zijn verschillende keren veranderd. Daarvan zijn in de bodem nog resten van aangetroffen. Het rapport van BAAC is nog niet in ons bezit.

MAA-Bokrondeel-2020

In september werden tussen de vele buizen en kabels in de stoep voor Maasdijk 36 muurresten aangetroffen. AWR heeft dit zo goed mogelijk gedocumenteerd en de gemeente heeft gezorgd dat de vondst werd ingemeten. De resten lagen in het verlengde van de in het wegdek aangegeven loop van het rondeel. De scherpe grens van de muur lijkt het einde van de rondeel aan te geven. Meer onderzoek was niet mogelijk. De maten van de gebruikte bakstenen zijn opgenomen in ons baksteen-referentiebestand.

Rapporten toegevoegd aan ons archief:

HRO- Vooronderzoek Herpen Plangeb. Hoek Berghemseweg 2a-Rootskamp 2019 door BAAC.

Conclusie: De kans dat zich relatief onverstoord archeologische waarden in het plangebied bevinden is zeer klein en worden derhalve ook niet bedreigd. Archeologisch er volgonderzoek wordt niet noodzakelijk geacht.

HZA – Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek Zandstraat 8 Herpen 2020 door BAAC.

Conclusie: bodemingrepen binnen de toekomstige bouwvlakken die dieper reiken dan het maaiveld ter plekke van de eind 18e/19e-eeuwse woning en dieper dan 55 cm –mv voor de overige gebieden zo veel mogelijk te vermijden. Indien dit niet mogelijk is adviseert BAAC de te verstoren bouwvlakken archeologisch te laten begeleiden,

KRU-archeologische/historische informatie plangebied Kruisstraat 60 te Herpen 2020 door BAAC.

Er komt op deze locatie geen aanvullend archeologisch onderzoek, aangezien er geen sprake is van een overschrijding van de minimale ondergrens voor aanvullend archeologisch onderzoek.

OOG – Oude Graafsestraat 38 Overlangel. Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek in 2011 door het ADC. In het plangebied zal een woning worden gebouwd. ADC Archeo Projecten adviseert om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling mits niet dieper dan 150 cm –mv wordt gegraven.

MAA- 2018- Bureauonderzoek -Verbinding kelder Maasdijk 36, Halfbastion en Voormalig

Bokrondeel – Hamaland Advies, Opdrachtgever: Stichting Vestingwerken Ravenstein

Om de tijdens eerdere graafwerkzaamheden aangetroffen archeologische en bouwhistorische resten van het rondeel, het halfbastion en de kruitkelder wetenschappelijk te kunnen interpreteren en op waarde te kunnen schatten is het noodzakelijk om de resten nader te onderzoeken. Normaliter geschiedt archeologisch onderzoek uitsluitend daar waar bodemingrepen gepland zijn of waar resten bedreigd worden door ruimtelijke ontwikkelingen. Dat is hier niet het geval. Omdat het perceel deel uitmaakt van een Rijksmonument (de vesting Ravenstein) zal voor het geplande vervolgonderzoek en de consolidatie en visualisatie van de vrij gelegde muurdelen van de vestingwerken ontheffing moeten worden aangevraagd bij gemeente Oss en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, middels een monumentenvergunning.

Aangevraagde informatie:

Info voor BAAC Kruisstr. 60 Herpen. De plannen ter plaatse zijn om een nieuwbouwwoning met kelder te realiseren. In het kader van het verkrijgen van een vergunning en de hoge archeologische verwachting op de gemeentelijke verwachtingskaart dient hier een bureaustudie en een booronderzoek te worden uitgevoerd (KRU). Naast de in archis opgenomen gegevens had AWR in hun archief een notitie van AWO (archeologische werkgroep OSS) over een voor BAAC onbekende vondst in de directe omgeving. AWO was in de jaren 70 en 80 actief in onze regio.

Door particulieren aangeleverde vondstcomplexen:

RWI-Kol.Wilsstraat 21: vondsten uit NT (nieuwe tijd, 1500-heden), metaal, pijpekopjes en stelen, slachtafval (niet bewaard), glas, tegels, schelp, leisteen, diverse aardewerk. Vondsten zijn gedaan tijdens een verbouwing aan de achterkant van het pand. Op deze lokatie zou de oudste vestingmuur hebben gelopen. AWR heeft een rapportje opgesteld

2021

Door Corona zijn de bijeenkomsten niet doorgestaan. De opgravingen en de begeleiding wel. augustus: archeologische begeleiding van het ontgraven achter het raadhuis t.b.v. een serre. Rapport opgemaakt voor stadsarcheoloog M. Peeters. Ook BAAC is even komen kijken en heeft een rapportje gemaakt, dezelfde bevindingen als van AWR. Grondmonster van spoor wordt nog onderzocht door BAAC. Aangetroffen zijn diverse muurresten en duidelijke brandlagen. Er zijn geen bronnen die wijzen op bebouwing zoals aangetroffen op deze lokatie.

september: ééndaags onderzoek op het Benedenste Hoornwerk door BAAC. Een sleuf getrokken. Begrenzing van de gracht aangetroffen in de noordhoek. Onduidelijke verzameling mergelstenen en een-laags fundering van een kleine structuur. Rapport volgt. Voorafgaand aan dit onderzoek is er op het terrein gesaneerd en gezocht naar munitie en boringen gezet.

oktober: onderzoek van Hamaland bv. op de Maasdijk. 4 proefputten gegraven om te kijken of er voor de Maaspoort een bolwerk lag en om vast te stellen of de geplande damwand archeologie zou verstoren. Het bolwerk is niet aangetroffen en ligt, als het er is, dicht bij de poort. Ook de andere proefputten leverden geen archeologie op. In januari is er booronderzoek gedaan en is er wel puin aangetroffen.

Reconstructie kom Herpen. Begeleiding RAAP. Rapport komt nog.

Artikelen voor blad HKK: 4-2021 Huis Maasakker: verdwenen maar niet vergeten 8-2021
Weer verrassingen rond klooster JMJ 12-2021 AWR bestaat ruim 20 jaar

Informatieverzoeken: ivm aanleg glasvezelkabel, Léon de Louw. Te omvangrijke vraag.
Tegenvraag om planning is niet beantwoord, dus geen begeleiding

19 nieuwe (digitale)rapporten toegevoegd aan ons archief Voorbereidingen voor de
aanstaande verhuizing.

Op de plank voor 2022 ligt nog:

*project Polleke, begeleiding AWR, verzoek gemeentearcheoloog M. Peeters

*project Landpoortstraat , begeleiding AWR, verzoek gemeentearcheoloog M. Peeters

*project centrum Ravenstein (Verwijderen bestaand riool, aanleg nieuw riool, aanleg
waterkelderconstructie, aanbrengen waterbergende materiaal), project van BAAC

*project Meanderende Maas, project van K3 delta, meerdere deelprojecten